

EL NAIXEMENT DEL MÓN MODERN

1. La recuperació del segle XV

- A la segona meitat del segle XV, Europa va iniciar la recuperació de la crisi de la Baixa Edat Mitjana i va donar pas al creixement econòmic:
    - La desaparició de les grans epidèmies i l'augment de la natalitat van propiciar el **creixement de la població**.
    - L'increment de la demanda va fer que es cultivessin moltes terres que s'havien abandonat i es van generar **excedents**, malgrat que els senyors van continuar cobrant rendes.
    - L'augment de la demanda també va fer **revitalitzar el comerç** (terrestre i marítim), i el comerç va impulsar la **producció artesanal** i el creixement de les **ciutats**.
    - La necessitat de finançament dels mercaders va suposar un important apogeu de la **banca**, alhora que la necessitat de **moneda** va estimular la mineria.
    - L'auge del comerç, de les manufactures i de la banca va enriquir la **burgèsia**, i així es va iniciar el **capitalisme comercial**.
  - Els monarques es van proposar imposar la seva autoritat i van dur a terme una sèrie de reformes per aconseguir-ho, i van consolidar un nou model de govern, la **monarquia autoritària**.
-

2. L'Humanisme

- L'Humanisme va ser un moviment de **renovació cultural** sorgit a Itàlia al segle XV. Suposava:
    - L'**exaltació de l'ésser humà**, l'únic dotat de raó i llibertat, i el rebuig de la mentalitat medieval, només centrada en Déu.
    - La inspiració en la **cultura grecollatina**.
    - L'interès per la ciència i el progrés tècnic, que va comportar la difusió d'un **nou esperit científic**.
    - L'ús de les **llengües vernacles** com a vehicle de transmissió cultural, en lloc del llatí i el grec.
    - Molts humanistes van pretendre unir els valors cristians amb la cultura clàssica i l'interès científic (Erasmus de Rotterdam).
  - Les idees humanistes es van difondre gràcies a:
    - La invenció de la **impremta**, que va facilitar la impressió de llibres en quantitats més grans i va ampliar el número de lectors. Va ser **Gutenberg** qui va introduir el sistema tipogràfic d'impressió el 1455.
    - Les **Acadèmies**, que eren centres formats per erudits sota la protecció econòmica d'un senyor (mecenes).
  - Les **Universitats**, on es creaven i transmetien nous coneixements.
-

3. La Reforma religiosa

- Al segle XV hi havia **malestar per les pràctiques de l'Església**: luxe de l'alta jerarquia, escassa cultura i relaxació dels costums del clero, compravenda de càrrecs eclesiàstics i venda de butlles i indulgències.
  - Els humanistes (Erasmus de Rotterdam) van criticar aquests abusos i van començar a defensar una **religiositat més íntima**, basada en la lectura de la Bíblia.
  - La venda d'indulgències per poder sufragar la basílica de Sant Pere del Vaticà va provocar la **divisió de l'Església** a partir de 1515.
  - El 1517, **Martí Luter**, sacerdot i monjo alemany, va publicar les *95 tesis* contra la doctrina catòlica i la jerarquia eclesiàstica.
    - La **Reforma luterana** es basava en la salvació per la fe i en que cada creient podia ser el seu propi sacerdot i interpretar la Bíblia segons la seva consciència.
    - Luter va rebre suport dels **prínceps i nobles** alemanys, que volien fer-se amb les propietats de l'Església.
    - El luteranisme **es va difondre** amb rapidesa pel Nord i el centre d'Europa, i van sorgir altres doctrines reformistes: el **calvinisme** i l'**anglicanisme**.
-

4. La Contrareforma catòlica

- Per frenar la ràpida expansió de la Reforma, l'Església va **perseguir els protestants** (luterans i altres esglésies reformistes) i va **iniciar la seva pròpia reforma**.
  - El Papa va crear la **Congregació del Sant Ofici**, un tribunal eclesiàstic que perseguia els heretges. Els sospitosos eren sotmesos a un **acte de fe** en el qual havien de renegar de les seves creences. Si no ho feien, eren condemnats, en alguns casos, a la foguera. També es va crear un **Índex** dels llibres prohibits.
  - La **Contrareforma** va ser un moviment de renovació de l'Església catòlica que pretenia corregir els propis errors i defensar els dogmes de la fe catòlica:
    - Al **Concili de Trento** (1545-1563) es van reafirmar els principals dogmes i es va demostrar la voluntat de reformar l'administració i la disciplina eclesiàstiques.
    - Es van reformar els **ordes religiosos** i se'n van crear d'altres com la **Companyia de Jesús**, que va destacar per la seva labor educativa i missionera.
-

5. L'esperit del Renaixement. L'arquitectura

- L'art de l'època va absorbir les idees humanistes i va sorgir així el **Renaixement**. Nascut a Itàlia, es divideix en **Quattrocento** (segle XV) i **Cinquecento** (segle XVI).
  - Els artistes es van inspirar en l'**Antiguitat**; volien plasmar en les seves obres la bellesa ideal i es preocupaven per l'estudi de la naturalesa i de l'anatomia humana. L'art es va secularitzar i es va obrir a nous **temes profans**.
  - Els artistes van deixar de ser anònims i van començar a gaudir de **reconeixement social**.
  - En **arquitectura**, es van prendre com a models els **edificis grecoromans**. Es van fer servir columnes i pilars amb els ordres grecs i romans, arcs de mig punt, cornises, cúpules, etc.
  - Els principals arquitectes del *Quattrocento* van ser Filippo Brunelleschi i León Battista Alberti; els del *Cinquecento*, Donato Bramante i Miquel Àngel.
-

6. L'escultura i la pintura italianes

- En **escultura**, els artistes es van interessar per representar el cos humà, seguint els **cànons clàssics** de proporció i de tractament del nu. Es van esculpir temes bíblics i també mitològics, en marbre i bronze.
  - Van sobresortir Donatello i Lorenzo Ghiberti, i Miquel Àngel al *Cinquecento*, amb els seus expressius David, Pietat o Moisès, les obres del qual destaquen per l'expressió dels sentiments.
  - En **pintura**, es va voler reproduir la realitat de manera fidel. Per això es va introduir l'ús de la **perspectiva** per donar sensació de profunditat i es van pintar els fons amb paisatges arquitectònics o naturals. La tècnica del fresc i el retaule es van anar substituint per la **pintura a l'oli**.
  - Al *Quattrocento* van destacar Masaccio, Piero della Francesca i Sandro Botticelli. Al *Cinquecento*, Leonardo da Vinci, Rafael i Miquel Àngel.
-

7. La difusió del Renaixement a Europa

- La influència del Renaixement en altres països d'Europa no es va deixar sentir plenament fins al **segle XVI**.
  - A **Flandes**, l'estil dels artistes era molt **peculiar** i poc influenciat pel Renaixement italià. El caracteritzava el gust pel detall i els retrats, i el rebuig dels temes de l'Antiguitat clàssica.
  - Entre els artistes va destacar **Pieter Brueghel el Vell**, que va unir les aportacions renaixentistes amb les flamenques.
  - A **Alemanya**, la Reforma luterana va apartar la pintura de la temàtica religiosa i va manifestar una clara preferència pels retrats, paisatges i temes mitològics.
  - Entre els artistes va destacar **Albrecht Dürer**, que va introduir l'estètica renaixentista, Hans Holbein i Lucas Cranach el Vell.
  - A **França**, el rei Francesc I va impulsar el Renaixement. Van destacar l'arquitectura (*castell de Chambord*) i les pintures decoratives de l'**Escola de Fontainebleau**.
-